

Uşak Kent Merkezinde Bir Açık Alan Rekreyasyon Kaynağı Olarak Bazı Orman İçi Dinlenme Yerlerinin Mevcut Rekreyasyon Potansiyellerinin Gülez Yöntemi İle Değerlendirilmesi* (Evaluation of Existing Recreation Potentials of Some Forest Interior Places in Uşak City Center by Gülez Method as an Open Space Recreation Resource)

*Duygu AK ÇETİN

Arş. Gör. Dr., Uşak Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Kamu Yönetimi Bölümü
E-Posta: duygu.ak@usak.edu.tr, ORCID: 0000-0001-6736-5643

Anahtar Kelimeler

Uşak,
Rekreyasyon,
Açık Alan Rekreyasyonu,
Orman İçi Dinlenme Yeri,
Rekreyasyon Potansiyeli,
Gülez Yöntemi

Jel Sınıflama Kodu

L83

Makale Türü

Araştırma Makalesi

Keywords

Usak,
Recreation,
Outdoor Recreation,
Forest Interior Recreation Place,
Recreational Potential,
Gülez Method

Jel Classification Code(s)

L83

Article Type

Research Article

Öz

Bu çalışmada Uşak kent merkezinde bir açık alan rekreyasyon kaynağı olarak orman içi dinlenme (mesire) yerlerinin mevcut rekreyasyon potansiyellerinin değerlendirilmesi amaçlanmış ve bu amaçla Gülez'in geliştirmiş olduğu "Açık hava Rekreyasyon Potansiyelinin Saptanması" yöntemi uygulanmıştır. Bu yerler arasında halk tarafından en fazla bilinen ve ziyaret edilenler seçilmiştir. İncelenen rekreyasyon alanlarının mevcut potansiyelleri Akse Çamlığı (%58), Huzurpark (%65), Korupark (%56) ile sırasıyla orta, yüksek ve orta olarak bulgulanmıştır. İncelenen alanlar içinde Huzurpark'ın en yüksek; Korupark'ın ise en düşük rekreyasyon potansiyeline sahip olduğu tespit edilmiştir. Gülez (1990) yöntemini oluşturan formülde en fazla ağırlığa sahip olan unsurlar, peyzaj değeri ve ulaşılabilirliktir. Söz konusu bu iki unsurun, bir alanın rekreyasyon potansiyelini etkileyen en önemli unsurlar olduğu tespiti, bu çalışma sonuçları ile doğrulanmıştır. Çünkü incelenen alanlar içinde yalnızca Huzurpark'ın yüksek rekreyasyon potansiyeline sahip olmasını ve diğer alanlardan daha fazla puan almasını sağlayan unsurlar, "peyzaj değeri" ve "ulaşılabilirlik" olmuştur.

Abstract

It's aimed in this study to evaluate existing recreational potential of recreation areas in the city center of Usak as a outdoor recreation resource and for this purpose, the "Forest Interior Recreation Potential Evaluation" method developed by Gülez (1990) was implemented. Between these areas the most known and visited ones are chosen. It has been determined that Huzurpark has the highest; Korupark has the lowest recreational potential among the examined areas. The elements that have the greatest weight in the formula forming the Gülez (1990) method are landscape value and accessibility. The determination that these two factors are the most important factors affecting the recreational potential of an area has been confirmed by the results of this study. Because, among the examined areas, only the factors that make Huzurpark has a high recreational potential and get more points than other areas are the "landscape value" and "accessibility".

Ak Çetin, D. (2022). Uşak kent merkezinde bir açık alan rekreyasyon kaynağı olarak bazı orman içi dinlenme yerlerinin mevcut rekreyasyon potansiyellerinin Gülez yöntemi ile değerlendirilmesi. *International Journal of Contemporary Tourism Research*, 6(2), 148-161. <http://doi.org/10.30625/ijctr.1150694>

Makale Gönderim Tarihi: 29/07/2022

Makale Kabul Tarihi: 21/12/2022

*Sorumlu Yazar

GİRİŞ

Kentsel yaşamın beraberinde getirdiği sorunların yanı sıra kişilerin yoğun tempolu iş yaşamı ile baş edebilmeleri ihtiyacı, rekreasyon faaliyetlerinin önemini arttırmıştır. Bu ihtiyaca yönelik olarak kentlerde uygun nitelik ve büyüklükte farklı rekreasyon alanlarının oluşturulması gündeme gelmiştir. Bilinmektedir ki uzunca bir süredir kentlerin karşıya karşıya olduğu sorunların başında hızlı nüfus artışı gelmektedir. Dolayısıyla kent planları yapılırken büyük ölçüde nüfus artışı karşılama yönelik ihtiyaçlar göz önüne alınmakta, buna karşın kentlilerin açık hava rekreasyon ihtiyaçları göz ardı edilmektedir. Oysa ki kısaca “boş zaman değerlendirme etkinlikleri” olarak tariflenebilecek olan rekreasyon, kişilerin sağlığına pek çok farklı açıdan katkıda bulunmaktadır.

Rekreasyon faaliyetleri pek çok farklı açıdan sınıflandırılabilir. Bunlar arasında mekana göre yapılan bir ayırım, açık alan rekreasyonu-kapalı alan rekreasyonu şeklindeki ayırımdır. Kentlerde açık alan rekreasyon kaynağı olarak görülebilecek olan alanlar; orman içi dinlenme (mesire) yerleri, parklar, kent parkları, milli parklar, tabiat parkları vb şeklinde sıralanabilir. Bu çalışmanın kapsamı, Uşak kent merkezinde bir açık alan rekreasyon kaynağı olarak orman içi dinlenme (mesire) yerlerinden en fazla tercih edilen üç tanesinden ibarettir. Bu yerlerin mevcut rekreasyon potansiyellerinin değerlendirilmesi amacıyla Gülez'in (1990) geliştirmiş olduğu “Açık hava Rekreasyon Potansiyelinin Saptanması” yöntemi uygulanmıştır. Bu yöntem, Türkiye’de daha önce birçok alanın rekreasyon potansiyelinin değerlendirilmesi için yapılmış olan çalışmalarda kullanılmıştır (Akten, 2003; Yılmaz vd., 2009; Altunöz ve Tırıl, 2014; Eröz ve Aslan, 2017; Gül ve Yılmaz, 2019; Tozkoparan vd., 2020). Bunun sebebi, yöntemin ülkemiz koşullarına uyarlanmış olması ve rekreasyon potansiyelinin saptanmasında uygulaması karmaşık olmayan ve istatistiki analizlere ihtiyaç bırakmayacak şekilde pratik olmasıdır.

Çalışmanın birinci bölümünde rekreasyon kavramı literatüre dayalı olarak ele alınmakta, açık alan rekreasyonuna ve orman içi dinlenme yerlerinin niteliklerine yer verilmektedir. İkinci bölümde Gülez yöntemi açıklanmaktadır. Üçüncü bölümde ise çalışma kapsamındaki alanların mevcut rekreasyon potansiyeli Gülez yöntemi ile değerlendirilmektedir. Uşak ili kent merkezindeki orman içi dinlenme (mesire) yerlerine yönelik böyle bir çalışmaya rastlanmamış olması, bu çalışmanın yapılmasında etkili olmuştur. Çalışmanın özellikle yerel yönetimlere kaynak niteliğinde olması nedeniyle önemli olduğu düşünülmektedir.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Rekreasyon

Rekreasyon kelimesi yapısal olarak Latince “*re=tekrar*” ve “*creare=yaratma*” kelimelerinin karşılığı olarak yeniden yaratılma, kazanılma gibi anlamlara sahiptir (Bayraktar, 1972: 45). Rekreasyon kavramı literatürde genel olarak boş (serbest) zamanların değerlendirilmesi ile kişiye fiziksel ve manevi tatmin sağlayan aktiviteleri ifade etmektedir. Ancak şunu da belirtmek gerekir ki serbest zamanda gerçekleştirilen her etkinlik rekreasyon olarak nitelendirilemez, çünkü rekreatif etkinliklerin en ayırt edici özelliği dinlenmek, eğlenmek ve enerji toplamak gibi çıktılar elde edilmesini sağlamasıdır (Akten, 2003: 116). Örneğin, bir orman mühendisinin iş gereği ölçüm yapmak amaçlı ormanda vakit geçirmesi ya da bir arkeoloğun araştırma amaçlı su altında dalış yapması rekreasyon faaliyeti değildir (Kalkan, 2012: 6). Ayrıca rekreasyon iş hayatı ile birlikte anlamlandırılmaktadır (Köktaş, 2004: 3).

Günlük hayatta oldukça yaygın olarak kullanılan ve aynı zamanda sosyo-kültürel bir ihtiyacı da ifade eden (Bayraktar, 1972: 45) rekreasyon kavramına ilişkin pek çok tanım yapılmıştır. Literatürde en sık atıf verilen tanım, Karaküçük’e (2008: 161) ilişkindir. Buna göre rekreasyon; “insanın, yoğun çalışma yükü, rutin hayat tarzı veya olumsuz çevresel etkilerden tehlikeye giren veya olumsuz etkilenen bedeni ve ruhi sağlığını tekrar elde etmek, korumak veya devam ettirmek, aynı zamanda zevk ve haz almak amacıyla, kişisel doyum sağlayacak, tamamen çalışma ve zorunlu gereksinimler için ayrılan zaman dışında kalan bağımsız ve bağlantısız boş zaman içinde, isteğe bağlı ve gönüllü olarak ferdi veya grup içinde seçerek yaptığı etkinlikler”dir.

Bunun dışında Bayraktar’a (1972: 45) göre rekreasyon zevk almaya yönelik gezme, eğlenme, dinlenme gibi serbest zaman aktivitelerini kapsamaktadır. Günümüzde iletişim teknolojilerinin gelişmesi sayesinde kişiler için uzaktan iletişim çok yaygın olarak sağlanabiliyor olsa da insanoğlunun en temel ihtiyaçlarından olan sosyalleşme ihtiyacı ve yüz yüze iletişim hala önemini koruyan bir ihtiyaçtır (Oktay, 2010: 142). Burada yapılması gereken vurgu, kişilerin herhangi bir zorlama olmadan bu aktivitelere katılıyor olması gerekliliğidir. Yani, rekreasyonun temelinde özgürlük ve serbestlik vardır (Karaküçük, 2008: 59). Benzer şekilde diğer bazı tanımlara göre rekreasyon, “bir kazanç amacı ile yapılmayan, bireye bedensel, ruhsal ve yaratıcı kaynak olan, bireyin zorunlu olarak değil bir iç ritme katıldığı bireyde hoş ve doyurucu duygular bırakan eylemler”dir. “İnsanların işten arta kalan çoğu kez onlara bir değişiklik sağlayan onları işleri için tazelandiren faaliyetler”dir. Rekreasyon; hem bu aktiviteleri gerçekleştiren kullanıcılardan, yani rekreasyonistlerden; hem de bu aktivitelerin gerçekleştiği çevrelerden ve alanlardan oluşmaktadır (Küçük, 1995: 3). Mull vd.’ne (1997: 4) göre rekreasyon, “katılımdan beklenen çıktılar ve seçeneklerin bireye bırakıldığı bir serbest zaman deneyimidir”. Ayrıca rekreasyonun “bireylerin yaşamsal fonksiyonlarını canlı tutmak

amacıyla onları dinlendiren, eğlendiren, neşe veren ve çeşitli uğraşlardan haz almalarını sağlayan eylemleri yapma veya bu etkinliklere katılarak fiziksel ve zihinsel canlanma” şeklinde bir tanımı da bulunmaktadır (Bayer, 1999: 49).

Tanımlarda dikkat çeken bazı ortak özellikler bulunmaktadır. Buna göre;

- Rekreasyon faaliyetleri kişilerin zorlama olmadan kendi istekleri ile –yani keyif/zevk faktörü ile- gerçekleştirildikleri aktivitelerdir.
- Çalışma için harcanan zamandan arta kalan zamanlarda –yani boş zamanlarda- ve yoğun çalışma hayatının yarattığı yorgunluk ve stresten kurtulmak için gerçekleştirilen aktivitelerdir, bu bağlamda iş ile bağlantılı olarak gerçekleştirilen aktiviteler rekreasyon faaliyeti olarak kabul edilemez.
- Fiziksel ve ruhsal olarak yenilenme ve tazelenme sağlar, kişide hoş duygular bırakır.

Kuşkusuz ki rekreasyonun önem kazanmasını sağlayan çağdaş gelişmeler, sanayileşme ve kentleşme (Ardahan ve Lapa, 2011: 1330) olmakla birlikte rekreasyonun geçmişi antik çağlar kadar eskiye dayandırılabilir. Araştırmalar Eski Mısır’da, Hindistan’da, Hititlerde, yani hemen bütün geçmiş kültürlerde eğlenme ve dinlenme şeklindeki boş zaman değerlendirme faaliyetlerinin mevcut olduğunu ortaya çıkarmıştır (Küçük, 1995: 5-6). Ancak bu faaliyetlerin yaygınlaşması ve bu faaliyetlere yönelik talep artışı Sanayi Devrimi ve devamında kentleşme ile meydana gelmiştir (Ceylan ve Somuncu, 2020: 29). Ayrıca kitle iletişim araçlarının ve teknolojinin yaygınlaşması, kişilerin harcanabilir gelirinin, boş zaman olanaklarının, kültür ve eğitim seviyelerinin artması, değer yargılarının değişmesi, ulaşım olanaklarının iyileşmesi, otomobil kullanımının ve rekreasyon amaçlı merkezlerin çoğalması gibi faktörler, rekreasyon ihtiyacını da arttıran faktörler olmuştur (Bayraktar, 1972: 46; Işık, 2010: 27; Kalkan, 2012: 7; Ceylan ve Somuncu, 2020: 29). Özellikle ülkelerin gelişmişlik düzeylerine paralel olarak rekreasyon imkanları da artmakta (Koçyiğit ve Yıldız, 2014: 213), yaşamı iyileştirmenin amacı olarak görülmekte (Köktaş, 2004: 50) ve kent planlamasında daha fazla dikkate alınmaktadır (Kara vd., 2008: 78). Ayrıca Avrupa Kentli Hakları Deklarasyonu da spor ve dinlenmeyi kentli hakları arasında kabul etmektedir. Deklarasyona göre her kent sakini için; yaş, yetenek ve gelir durumuna bakılmaksızın spor yapabileceği ve boş vakitlerini değerlendirebileceği olanaklar sağlanmalıdır.

Kişilerin hangi rekreasyon faaliyetine katılacağı çoğu zaman içinde yaşadığı fiziksel çevre koşulları tarafından belirlenmektedir. Rekreasyon faaliyetlerine katılımı etkileyen diğer unsurlar; cinsiyet, katılımcıların ekonomik durumu, rekreasyon kaynaklarının ulaşılabilir olması (Gözen, 2020: 2199), medeni durum, eğitim durumu, yaş, spor yapma sıklıkları (Armutcu, 2018: 46-50), kişisel ilgi ve arzular (Bayraktar, 1972: 46) gibi unsurlardır. Bu unsurlara bağlı olarak şekillenen rekreasyon, “kişiliğin de bir görüntüsü haline gelmektedir”. Amerika’da rekreasyon hem önemli bir eğitim aracı olarak, hem de kişilik gelişimi ve toplumsal değişimin aracı olarak değerlendirilmektedir (Köktaş, 2004: 11-13).

Rekreasyon faaliyetleri pek çok farklı açıdan sınıflandırılmaktadır. Örneğin (Küçük, 1995: 6; Armutcu, 2018: 8; Ceylan ve Somuncu, 2020: 30); yapıldıkları mekana göre (kapalı/açık); zamana göre (günlük/uzun süreli/hafta sonu); yapılışına göre (kentsel/kırsal); türüne göre (çok aktif/aktif/az aktif/pasif); amacına göre (dinlenme/kültürel/turizm/toplumsal/sportif/sanatsal) gibi farklı sınıflandırmalar bulunmaktadır. Bu sınıflandırmalar, rekreasyon alanlarının çeşitli olmasından ve rekreasyon anlayışının kişilere göre değişebilmesinden kaynaklanmaktadır.

2.1.1. Açık Alan Rekreasyonu

Rekreasyonun mekan üzerinden yapılan ayrımı itibarıyla açık havada gerçekleşen şekli açık alan rekreasyonu olarak tanımlanabilir. Günümüzde hızlı ve sağlıklı kentleşmenin ve betonlaşmanın yaratmış olduğu olumsuz sonuçlar, kişi başına düşen açık alan miktarının az olması gibi başlıca sebepler, gittikçe daha fazla kişi için açık alan rekreasyonunu önemli ve gerekli hale getirmektedir. Artık kentliler, özellikle kentin yakın çevrelerindeki doğal nitelikli, doğa ile koparılmış olan ilişkilerini tekrar kurabilecekleri açık rekreasyon alanlarına daha fazla yönelmektedir (Ardahan ve Lapa, 2011: 1330). Açık alan rekreasyonu, insanların çevre ile etkileşimlerini içeren ve kaynak olarak doğanın kullanıldığı, tesis olsun veya olmasın organize etkinliklerin gerçekleştirildiği, düzenlenmiş ya da doğal alanlarda yapılan rekreasyon türünü ifade etmektedir (Kalkan, 2012: 11).

Açık alan rekreasyonu kişiler üzerinde fiziksel olarak aktif olmanın yanı sıra birçok psikolojik ve sosyal tatmin de sağlamaktadır. Bu tatmini sağlayan sonuçlara örnek olarak; daha sağlıklı hissetmek, rahatlamak ve doğa ile derinden etkileşim kurmak (Gözen, 2020: 2199), sosyalleşmek, farklı deneyimler kazanmak, kendini geliştirmek, yaratıcı olmak (Ardahan ve Lapa, 2011: 1329), aile ile birlikte olmak, zaman öldürmek ve sıkıntıdan kurtulmak (İbrahim ve Cordes, 2002); iş verimini arttırmak (Ceylan ve Somuncu, 2020: 29) sayılabilir. Bu sonuçlar, aynı zamanda kişilerin rekreatif faaliyetlere katılım nedenlerini oluşturmaktadır. Örneğin, Ardahan ve Lapa’nın (2011: 1327) doğa sporları yapan bireylerin bu etkinliklere katılım nedenlerini ve elde ettikleri faydaları araştırdıkları çalışmasına göre doğa sporları yapmak katılımcıları sıkıcılıktan ve monotonluktan kurtarmakta, kendilerini daha sağlıklı ve daha mutlu hissetmelerini ve doğa ile bütünleşmelerini sağlamaktadır.

Açık alanlarda rekreatif etkinliklerin gerçekleştirilmesi için doğanın kendisi ve açık alan gerekmektedir (Kalkan, 2012: 12). Açık alan rekreasyonu; suda (yüzme, su kayağı, balık avlama, dalga sörfü, kürek vb.), havada (yamaç paraşütü, uçurtma uçurma, balonla gezme vb.), karada (piknik, kuş gözlemleri, botanik gözlemler, yürüyüş, doğa sporları, doğa yürüyüşleri, duvar tırmanışı, dağcılık, bisiklet vb) yapılan etkinliklerin hepsini kapsamaktadır (Kalkan, 2012: 71). Açık alan rekreasyonu denildiğinde göze çarpan aktivite çeşitleri genellikle; açık alanlarda/ormanlarda yürüyüş yapma, gezinti, piknik yapma, binicilik, dağcılık, su sporları, doğa araştırmaları, manzara seyri, milli parklar gibi doğa merkezlerini ziyaret şeklinde olmaktadır (Küçük, 1995: 7-8). Özellikle açık alanlarda rekreasyon amaçlı yürüme, kişilerin en çok gerçekleştirdiği etkinlikten olup bunun sebebi her yaştan kişi için kolay ve masrafsız olması; kilo kontrolü-kalp sağlığı gibi açılardan sağlığa büyük katkılarının olmasıdır. Bu doğrultuda kentlerin yürüme odaklı tasarlanmasına yönelik olarak literatürde ve kent tasarımlarında “yürünebilir kent”, “15 dakikalık kent” gibi kavramlar tartışılmaya başlanmıştır.

Açık hava rekreasyon faaliyetlerinin gerçekleştirildiği alanlar, sahip olduğu fiziksel peyzaj, tarihi değerler, konum, ulaşılabilirlik, taşıma kapasitesi, doğal güzellikler dahilinde rekreasyon kaynağı olarak değer kazanmaktadır (Özkan, 2017: 445). Kent içerisinde en yaygın olarak açık alan rekreasyon olanakları sunan mekanlar, yeşil alanlardır. Yeşil alanlar çeşitli rekreasyon kullanımları (sportif faaliyetler, eğlenme, dinlenme vs) olanakları sunmakta (Erbaş ve Salt, 2020: 14), farklı türden canlılar için uygun yaşam ortamları oluşturmada ve kentlilerin doğa ile bütünleşmesini sağlamaktadır (Askan ve Yılmaz, 2016: 58). Ancak yeşil alanların kendilerinden beklenen işlevleri yerine getirebilmesi için nicelik boyutunun nitelik boyutunun önüne geçmemesi; yeşil alanların sayıları ile değil, anlam ve kullanımları ile değerlendirilmesi gerekmektedir (Oktay, 2010: 142).

Kent içinde yer alan açık alan rekreasyon kaynaklarının iyi bir peyzaj planlaması ile hem bir rekreasyon kaynağı olarak kendisinden beklenen temel işlevlerini yerine getirmesi hem de bulunduğu bölgede mikroklima etkisi yaratması mümkün olmaktadır (Bayraktar, 1972: 47). Bu işlevlerin kent yaşamı için ne kadar önemli olduğunun anlaşıldığı bazı ülkelerde hiçbir yapılaşmayı barındırmayan çok geniş sahaları kapsayan yeşil alanlar oluşturulmuştur. Bunlara örnek olarak New York'ta Central Park (340 hektar), Londra'da Hyde Park (250 hektar), San Francisco'da Golden Gate Park (410 hektar) verilebilir (Askan ve Yılmaz, 2016: 58).

2.1.2. Orman İçi Dinlenme (Mesire) Yerleri

Kentlilerin rekreasyon ihtiyaçlarını karşılamak için orman içi dinlenme alanlarından sıkça faydalanılmaktadır. Bu alanlar, üstün estetik değerlere sahip orman parçalarının piknik ve kamp alanı olarak ayrılıp gerekli tesisler ve hizmetlerle donatılması sonucu oluşturulan tabiat parçaları (Kalkan, 2012: 45) olup açık alan rekreasyon ihtiyaçlarının karşılanmasında kentliler açısından büyük bir yer tutmaktadır. Bu alanlarda gerçekleştirilen piknik, yürüyüş, manzara seyri, spor etkinlikleri, ya da bedensel olarak aktif olmadan yalnızca sessiz ve sakin orman havasını teneffüs etme, insanlara fiziksel ve/veya ruhsal yönden olumlu etki sağlamaktadır (Akten, 2003: 116).

Orman İçi Dinlenme Yerlerinin tefrik, tescil, tesis ve işletilmesine ait esas ve usulleri, 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu'na istinaden çıkarılan ve 12.12.1986 tarih ve 19309 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Milli Parklar Yönetmeliği'ne göre yürütülmektedir. Yönetmeliğin 4. Maddesinde yer alan “Tanımlar” kısmına göre orman içi dinlenme yeri; “rekreasyonel ve estetik kaynak değerlerine sahip ormanlık alanı” ifade etmektedir.

Yönetmeliğin 8. Maddesi, orman içi dinlenme yerlerinin kriterlerine yer vermektedir. Buna göre orman içi dinlenme yeri olarak ayrılacak yerler;

- Mahalli seviyede açık hava rekreasyonu yönünden değişik ve zengin özelliklere sahip olmalı,
- Alt yapı imkanlarına sahip olmalı,
- Kaynak bütünlüğünü sağlayacak büyüklükte olmalı ve
- Orman rejimine tabi olmalıdır.

Ayrıca 5 Mart 2013 tarihli ve 28578 sayılı Mesire Yerleri Yönetmeliği de benzer şekilde mesire yerlerine ayrılacak alanların kriterlerini: orman rejimi içerisinde olması veya bu amaçla tahsis edilmesi, rekreasyon ve ekosistem yönünden farklı ve zengin özelliklere sahip olması, rekreasyonel kullanım talebi ve/veya ihtiyacı olması, rekreasyonel kaynak bütünlüğünü sağlayacak nitelik ve büyüklükte olması, şeklinde sıralamaktadır.

Bu yönetmeliğe göre orman içi dinlenme yerleri A, B ve C tipi olmak üzere 3'e ayrılmaktadır. A tipi mesire yeri; “toplumun çeşitli dinlenme, eğlenme ve spor ihtiyaçlarını karşılamak, yurdun güzelliğine katkı sağlamak ve turistik hareketlere imkân vermek maksadıyla yüksek ziyaretçi potansiyeline sahip, günübirlik kullanım imkânı yanında geceleme de imkân sağlayan, çadır, karavan, motor-karavan ve kır evi, kır lokantası, kır kahvesi gibi çok katlı olmayan, doğa ile uyumlu yapı ve tesisler ile yöresel ürünler sergi ve satış yeri, piknik üniteleri, kameriye ile diğer rekreasyonel yapı ve tesisleri ihtiva eden mesire yerlerini”; B tipi mesire yeri, “toplumun çeşitli dinlenme, eğlenme ve spor ihtiyaçlarını karşılamak, yurdun güzelliğine katkı sağlamak ve turistik hareketlere imkân vermek maksadıyla yerleşim merkezlerinin çevresinde veya rekreasyonel kaynak değerlerine ve yüksek ziyaretçi potansiyeline

sahip, sadece günübirlik kullanım imkânı sağlayan kır lokantası, kır kahvesi, yöresel ürünler sergi ve satış yeri, piknik üniteleri, kameriye gibi diğer rekreasyonel yapı ve tesisleri ihtiva eden mesire yerlerini”; C tipi mesire yeri, “toplumun çeşitli dinlenme, eğlenme ve spor ihtiyaçlarını karşılamak, yurdun güzelliğine katkı sağlamak ve turistik hareketlere imkân vermek maksadıyla kaynak değeri ve ziyaretçi potansiyeli orta ve düşük yoğunlukta olan, günübirlik mahalli ihtiyaçları karşılamak maksadıyla, piknik üniteleri, yöresel ürünler sergi ve satış yeri, kameriye, ve diğer rekreasyonel yapı ve tesisleri ihtiva eden mesire yerlerini” ifade etmektedir. Ayrıca D tipi kent ormanları; “ormanların öncelikle sağlık, spor, estetik, kültürel ve sosyal fonksiyonlarını halkın hizmetine sunmak, aynı zamanda yurdun güzelliğine katkı sağlamak, toplumun çeşitli spor ve dinlenme ihtiyaçlarını karşılamak, turistik hareketlere imkân vermek ve teknik ormancılık faaliyetleri ile flora ve faunanın da tanıtılarak, özellikle çocuklar ve gençlere orman sevgisi ve bilincinin aşılması maksadıyla izcilik, doğa yürüyüşü, bisiklet, binicilik ve benzeri etkinlikler ile kır lokantası, kır kahvesi, kültür evleri, yöresel ürün sergi ve satış yeri, amfi tiyatro, çeşitli mini spor alanları ve diğer rekreasyonel yapı ve tesisleri ihtiva eden, il ve ilçelerde ayrılan yerler”dir (resmigazete.gov.tr/, 25.05.2022). Her biri insanların spor yapması, eğlenmesi ve dinlenmesi için işlevsel bir rekreasyon kaynağı olarak A tipi mesire yerlerinde kamp ya da karavan gibi gece konaklama imkanları mevcutken B ve C tipi mesire yerleri günübirlik nitelikte olup C tipi mesire yerleri satış alanlarını da içermektedir.

2.2. Gülez Yöntemi

Gülez’in (1990) orman içi dinlenme (mesire) yerlerinin rekreasyon potansiyelinin belirlenmesine yönelik geliştirmiş olduğu ve ülkemiz koşullarına uygunluğu sebebiyle birçok çalışmada kullanılan Gülez yöntemi, orman içi dinlenme yerlerinin rekreasyon potansiyelini anlaşılır bir şekilde hesaplamaya imkan sağlamaktadır. Yöntem aşağıda gösterildiği gibi basit bir matematiksel formülle ifade edilebilir:

$$\%R.P. (\text{rekreasyon potansiyeli}) = P (\text{peyzaj değeri}) + \dot{I} (\text{iklim değeri}) + U (\text{ulaşılabilirlik}) + RK (\text{rekreatif kolaylık}) + OSE (\text{olumsuz etkenler})$$

Formülde yer alan unsurların her biri ayrı puanlanmakla birlikte alabilecekleri en yüksek (maksimum) değerler 100 olabileceğinden, söz konusu yerin rekreasyon potansiyeli yüzde üzerinden hesaplanmaktadır. Bu unsurların açıklamaları ve formül içindeki ağırlıkları aşağıdaki şekilde özetlenebilir (Gülez, 1990; Akten, 2003; Yılmaz vd., 2009; Altunöz ve Tırıl, 2014; Eröz ve Aslan, 2017; Gül ve Yılmaz, 2019; Tozkoparan vd., 2020):

- P (peyzaj değeri): Formül içindeki en yüksek ağırlığa sahip olan unsurdur. Söz konusu yerin peyzaj değeri, maksimum %35’lik bir ağırlığa sahiptir. “Alanın büyüklüğü”, “bitki örtüsü”, “yüzeysel durumu”, “görsel kalitesi”, “deniz, göl ve akarsulara yakınlığı” ve “diğer peyzaj değerleri” –doğal anıt, mağara, çağlayan, tarihsel ve kültürel değerler, yaban hayvanları, kuşlar vb.- ni kapsamaktadır. Söz konusu bu alt unsurların her birinin kendi puanı ile (sırasıyla alabilecekleri maksimum değerler 4, 8, 8, 5, 4, 6 olmak üzere) hesaplanması sonucu “peyzaj değeri” puanı elde edilmektedir.
- İ (iklim değeri): “Sıcaklık”, “yağış”, “güneşlenme” ve “rüzgarlılık” şeklinde alt unsurlara sahip olan bu değer, sırasıyla “10”, “8”, “5” ve “2” puan olmak üzere maksimum %25’lik bir ağırlığa sahiptir. Söz konusu alt unsurlar, o yerin rekreasyon potansiyelini olumlu veya olumsuz etkilemelerine göre puanları değişmektedir. “Sıcaklık” değeri olarak, rekreasyon alanlarının yoğunluklu olarak kullanıldığı yaz ayları (Haziran, Temmuz, Ağustos) sıcaklık ortalaması hesaplanmaktadır. “Yağış” değeri, insanların yağışlı günlerde rekreasyon faaliyetlerini tercih etmeyeceği şeklindeki olumsuz etkisi göz önünde bulundurularak yine yaz aylarındaki toplam yağış miktarları hesaplanarak puanlanmakta ve yağış miktarının az olması puanı arttırmaktadır. “Güneşlenme” değeri, bir başka deyişle bulutluluk oranını yani havanın açık veya kapalı olmasını ifade etmekte ve bulutluluğun arttığı, yani güneşlenmenin azaldığı oranda puanı düşmektedir. “Rüzgarlılık” değeri ise yine rekreasyon potansiyelini az da olsa olumsuz etkileyen bir faktör olarak yaz aylarındaki ortalama rüzgar hızı üzerinden puanlanmakta ve rüzgar hızı ve şiddeti yüksekse puan düşmektedir.
- U (ulaşılabilirlik): Bir rekreasyon alanının varlığı kadar, o alana ne kadar çok kişinin ulaşım sorunu yaşamadan ulaşabildiği de önemlidir. Burada kast edilen yalnızca mesafe değil, rekreasyon yerine varma kolaylığı ve süratini de kapsamaktadır. “Bulunduğu bölgenin turistik önemi” (4 puan), “bulunduğu bölgede en az 100.000 nüfuslu bir kentin olması” (5 puan), “yakınındaki en az 5.000 nüfuslu kentten ulaşım süresi” (4 puan), “taksi ve özel oto dışında ulaşım aracı” (4 puan) ve “ulaşımda diğer kolaylıklar” -teleferik olması, denizden ulaşabilme vb- (3 puan) şeklinde hesaplanmaktadır. Bu unsurun formül içindeki ağırlığı, maksimum %20 olarak belirlenmiştir.
- RK (rekreatif kolaylık): Alan kullanıcılarının ihtiyaçlarını karşılayabileceği mevcut rekreasyon olanakları ve donatılarını ifade etmektedir. Söz konusu donatılar ne kadar fazla ise, rekreasyon potansiyeli de o oranda artacaktır. “Piknik tesisleri” (4 puan), “su durumu” (3 puan), “geceleme tesisleri” (2 puan), “WC’ler” (2 puan), “otopark” (2 puan), “kır gazinosu, satış büfesi” (2 puan), “bekçi ve görevliler” (2 puan), “diğer kolaylıklar” –oyun ve spor alanları, sandal kiralama olanakları vb.- (3 puan) şeklinde hesaplanmaktadır. Bu unsurun formül içindeki ağırlığı, maksimum %20 olarak belirlenmiştir.

- OSE (olumsuz etkenler): Bu unsurun farkı, formülde eksi puan olarak hesaplanması, yani toplam puandan çıkarılmasıdır. Çünkü alandaki gürültü, kirlilik, güvenlik gibi olumsuz etkenler, söz konusu yerin rekreasyon potansiyelini olumsuz olarak etkilemektedir. Bu unsurdaki en ideal durum kuşkusuz mevcut alanda hiç olumsuz etkenin olmaması, yani sıfır puan almasıdır. Bununla birlikte maksimum -10 puan olarak formüle etki edebilmektedir. “Hava kirliliği” (-3 puan), “güvenceli olmaması” (-2 puan), “su kirliliği” (-1 puan), “bakımsızlık” (-1 puan), “gürültü” (-1 puan), “diğer olumsuz etkenler”-taş ve çakıl ocakları, inşaat ve fabrika kalıntıları vb.- (-2 puan) şeklinde bir etkiye sahip olabilmektedir.

Tüm bu unsurların hesaplanması ile birlikte alanın rekreasyon potansiyeli yüzde olarak ortaya konmakta ve elde edilen puana göre rekreasyon potansiyeli şu şekilde değerlendirilmektedir:

- %30’dan aşağı: rekreasyon potansiyeli çok düşük
- %30-%45 arası: rekreasyon potansiyeli düşük
- %46-%60 arası: rekreasyon potansiyeli orta
- %61-%75 arası: rekreasyon potansiyeli yüksek
- %75’ten yukarı: rekreasyon potansiyeli çok yüksek

Formüldeki değerlerden “iklim değeri” dışındakiler, araştırmacının alana gidip yapacağı gözlemler doğrultusunda belirlenmektedir. İklim değeri ise, en yakın meteoroloji istasyonunun verilerinden yararlanılarak elde edilmektedir (Güleç, 1990: 138).

3. ALAN ARAŞTIRMASI YÖNTEM VE BULGULARI

Araştırma sahası olan Uşak kenti ile ilgili kısa bir bilgi vermek gerekirse, Ege Bölgesi’nin İç Batı Anadolu Bölümü’nde yer alan kent kuzeyden Kütahya, batıdan Manisa, güneyden Denizli, doğudan ise Afyonkarahisar illeri ile komşudur. Kentin merkez ilçesinin, ilin tüm ilçeleri ile sınırı vardır. Coğrafi koşullar itibarı ile tarihi bir yol üstü yerleşmesi olarak bilinmekte ve ulaşım ağlarının kesiştiği bir konumda olmasından dolayı sanayi ve ticaret bakımından ülke için önemli bir yer tutmaktadır. Kral Yolu gibi önemli ticaret yollarının kentte gelişiminde etkili olduğu belirtilmektedir. Ayrıca 1926 yılında ilk şeker fabrikasının açıldığı kenttir. Uşak kenti yerleşim alanı ve il genelinde, yük ve yolcu taşımacılığı açısından en yoğun olan İzmir-Ankara yolu olarak da bilinen D-300 karayoludur (Doğanay ve Deniz, 2015: 2).

Uşak Belediyesi 2020-2024 Stratejik Planı’na göre kentte kişi başına düşen aktif yeşil alan miktarı 8.33 m2dir. Stratejik Planda yer alan “tarihi ve kültürel değerlerine sahip çıkan, yeşile ve çevreye önem veren planlı ve sürdürülebilir kentleşmeyi sağlamak” amacına yönelik hedeflerden biri “zengin bitki örtüsünü koruyarak, işlevselliği olan park ve yeşil alanlar ile kişi başına düşen aktif yeşil alan miktarının artırılması”dır. Buna göre 2024 yılına kadar 202 adet olan park ve yeşil alanların sayısının 250’ye çıkarılması, kişi başına düşen aktif yeşil alan miktarının 10 m2’ye yükseltilmesi, mevcut parkların bakım ve onarımlarının %100 oranında tamamlanması hedeflenmektedir. Ayrıca ilçedeki yeşil alan kapasitesinin artırılması için rekreasyon alanlarında ağaç ve fidan dikimi yapılacaktır (Uşak Belediyesi, 2019).

3.1. Yöntem

Uşak kent merkezinde bir açık alan rekreasyon kaynağı olarak orman içi dinlenme (mesire) yerlerinin rekreasyon potansiyellerinin değerlendirilmesini amaçlayan bu çalışmada ilk olarak çalışma konusu ve sahası ile ilgili olarak literatür taraması yapılmış; benzer konularda gerçekleştirilen çalışmaların yöntemleri incelenmiştir. Uşak kenti mevcut açık alan rekreasyon kaynakları arasında; Evrenli Parkı, Evrendede Mesire Yeri, Çokkozlar Piknik Alanı, Hamamboğazı Piknik Yeri, Ulubey Çamlığı, Göğem Göleti, Karaağaç Göleti (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2022) gibi alanlar bulunmakla birlikte çalışmada kent merkezine yakın olan, tesis mevcudiyeti ve ulaşım kolaylığı olan, halk tarafından en fazla tercih edilen¹ ilk üç orman içi dinlenme yeri olarak Akse Çamlığı, Huzurpark ve Korupark değerlendirmeye alınmıştır. Bu alanlar orman rejimi içerisinde olan, rekreasyonel kullanım ihtiyacına yönelik bu amaçla tahsis edilmiş olan alanlardır. Boş yeşil alanlar, mahallelerdeki küçük parklar, çay bahçeleri ve kapalı rekreasyon alanları (sinema, alışveriş merkezi vb.) bu çalışmanın kapsamı dışında bırakılmıştır. Çalışmanın Güleç yöntemi kapsamında da belirtildiği üzere bu alanların peyzaj değeri, iklim değeri, ulaşılabilirlik, rekreatif kolaylık ve olumsuz etkenler unsurlarının puanlanması ile sahip oldukları rekreasyon potansiyelleri değerlendirilmiştir. Güleç yöntemi, orman içi dinlenme yerlerinin rekreasyon potansiyelini anlaşılır bir şekilde hesaplamaya imkan sağladığı için çalışma alanına en uygun ve verimli sonuçların bu yöntemin kullanılması ile elde edilebileceği düşünülmüştür.

¹ Kolaylaştırıcı bir unsur olarak araştırmacının Uşak kent merkezinde ikamet etmesinin de yardımıyla orman içi dinlenme (mesire) yerlerinin yoğunluklu olarak kullanıldığı bahar-yaz aylarında bu alanlar ziyaret edilip alan kullanıcılarının görüşleri sorularak söz konusu üç alan değerlendirilmeye alınmıştır.

Güleç'in (1990: 134) de belirttiği gibi, "yöntemin özünü oluşturan bu formu eline alan bir kişi, kendi gözlemleri doğrultusunda, kısa süre içinde karar verebilme olanağına sahip olmaktadır". Bu durum yöntemin uygulanmasındaki bir kolaylık olmakla birlikte diğer bir yönüyle, yani bu değerlendirme sonucunda farklı kişilerin aynı yer için farklı sonuçlara ulaşabilecek olması nedeniyle, yöntemin olumsuz bir yönü olarak da ileri sürülebilir. Ancak Güleç (1990: 139), elde edilebilecek sonuçlar arasındaki bu farkın kabul edilebilir makul düzeylerde kalacağını belirtmektedir.

3.2. Bulgular

Araştırma bulguları aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

3.2.1. Akse Çamlığı

Akse Çamlığı, C tipi (günübürlük) ve D tipi (kent ormanı) niteliğindedir. Uşak ili merkez ilçe Elmalidere Mahallesi sınırları içindedir. Uşak ili kent merkezindeki en büyük (70 hektar) orman içi dinlenme (mesire) yeri olup kent için önemli açık alan rekreasyon kaynaklarından biridir. Uşak kent merkezine uzaklığı 4 km'dir.

3.2.1.1. Peyzaj Değerine Yönelik Bulgular

Alanın büyüklüğü: Alan büyüklüğü, "10 hektardan büyük" olduğu için 4 puan olarak hesaplanmıştır. *Bitki Örtüsü:* Alan, "ağaçlık, çalılık, çayırılık" bir alandır, ancak çayırılık kısmın oldukça az olması nedeniyle 7 puan olarak hesaplanmıştır. Asli ağaç türü kızılçam olup çamların yaş ortalaması 50-100 yıl arasında değişmektedir. *Deniz, göl ve akarsular:* Deniz, göl ve akarsu kıyılarına yakınlığı olmadığı için 0 puan olarak hesaplanmıştır. *Yüzeysel durumu:* Alanın yüzeysel durumu "orta engebeli" olup puanı 1 puan olarak hesaplanmıştır. *Görsel kalitesi:* Yüksek bir alanda olması "panoramik -yüksek bir yerden bakılınca göz önünde uzanan geniş görünüm- görünümler" açısından alanı ön plana çıkarmakta ve insan kendini doğanın bir parçası gibi hissetmektedir. Bu nedenle puanı 4 puan olarak hesaplanmıştır. *Diğer özellikler:* Doğal anıt, çağlayan, mağara, tarihsel ve kültürel değerler bulunmamakla beraber hayvanat bahçesinin mevcut olması sebebiyle 1 puan olarak değerlendirilmiştir. Sonuç olarak peyzaj değeri genel bir değerlendirmeye alındığında; $4+7+0+1+4+1=17$ puan olarak hesaplanmıştır.

3.2.1.2. İklim Değerine Yönelik Bulgular

İklim değerine ilişkin veriler, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Meteoroloji Genel Müdürlüğü Uşak İstasyonu'ndan elde edilmiştir. İklim değerleri hesaplanırken, Güleç (1990) yöntemine göre, rekreasyon faaliyetlerinin yoğunluklu olarak tercih edildiği Haziran, Temmuz ve Ağustos ayları esas alınmaktadır. Buna göre; *Sıcaklık:* Uşak ilinin 1991- 2021 yılları arasındaki aylara göre ortalama sıcaklık değerlerine bakıldığında Haziran ayı sıcaklık ortalaması 19,9°C, Temmuz ayı sıcaklık ortalaması 23,4°C ve Ağustos ayı sıcaklık ortalaması 23,5°C'dir. İlin yaz ayları sıcaklık ortalaması ise; $(19,9 + 23,4 + 23,5)/3=22,2$ °C olarak bulunmuştur. Buna göre sıcaklık değeri 7 puan olarak hesaplanmıştır. *Yağış:* Uşak ilinin 1991-2021 yılları arasında aylara göre aldığı toplam yağış miktarına göre; Haziran ayına ait toplam yağış miktarı 27,2 mm, Temmuz ayına ait toplam yağış miktarı 16,5 mm ve Ağustos ayına ait toplam yağış miktarı 12,6 mm'dir. İlin yaz ayları toplam yağış miktarı ise $27,2 + 16,5 + 12,6=56,3$ mm olarak bulunmuştur. Güleç (1990) yönteminde bu unsurda yağışın rekreatif faaliyetleri olumsuz yönde etkilediği göz önünde bulundurulurken ters puanlama yapılmaktadır. Buna göre yağış değeri, 8 puan olarak hesaplanmıştır. *Güneşlenme:* Güneşlenme unsuru ile havanın bulutluluk ortalaması kast edilmektedir. Bulutluluk ortalamasının artması, yani havanın bulutlu olması, güneşlenme süresini azalttığı için –ve bu da rekreatif faaliyetleri olumsuz etkilediği için- ters puanlamaya tabi tutulmaktadır. Uşak ilinin yaz ayları bulutluluk ortalamaları Haziran ayında 3,3 gün, Temmuz ayında 0,6 gün, Ağustos ayında 0,9 gündür. Dolayısıyla yaz ayları bulutluluk ortalaması $(3,3 + 0,6 + 0,9)/3=1,6$ gündür. Bu değer, yaz ayları boyunca Uşak ilinde gökyüzünün %10-20'sinin bulutlu olduğuna işaret etmektedir. Bu doğrultuda güneşlenme değeri, 5 puan olarak hesaplanmıştır. *Rüzgarlılık:* Uşak ilinin yaz ayları ortalama rüzgar şiddetine ilişkin verilere bakıldığında rüzgar hızı ortalaması Haziran ayında 3,3 m/sn, Temmuz ayında 3,6 m/sn, Ağustos ayında 3,5 m/sn olup yaz ayları rüzgar hızı ortalaması $(3,3 + 3,6 + 3,5)/3=3,4$ m/sn olarak hesaplanmıştır. Bu değer, Uşak ilinde rüzgar hızının yüksek olduğu ve dolayısıyla rekreasyon potansiyelini azalttığı anlamına geldiği için Güleç (1990) yöntemine göre bu unsur, 1 puan olarak değerlendirilmiştir. Sonuç olarak iklim değeri genel bir değerlendirmeye alındığında; $7+8+5+1=21$ puan olarak hesaplanmıştır.

3.2.1.3. Ulaşılabilirlik Değerine Yönelik Bulgular

Bulunduğu bölgenin turistik önemi: "Akdeniz, Ege, Marmara kıyı bandı"nda, "Karadeniz kıyı bandı"nda, "önemli karayolu güzergahları" üzerinde veya "turizmde öncelikli yöreler" içinde yer almadığı için 0 puan olarak hesaplanmıştır. *Bulunduğu bölgede en az 100.000 nüfuslu bir kentin olması:* 2021 yılı TÜİK Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçlarına göre, Uşak şehir nüfusu 284.187'tür. Bu nedenle alanın yakınında 100.000'in üzerinde nüfusa sahip bir kent bulunmaktadır. Uzaklığın da 20 km'den az olması sebebiyle 5 puan olarak hesaplanmıştır. *Yakınındaki en az 5.000 nüfuslu kentten ulaşım süresi:* Uşak ili merkez ilçesinin sınırları içerisinde bulunmaktadır. Alana bu ilçeden ulaşım, "taşıyla 0-30 dakika" olduğu için 4 puan olarak hesaplanmıştır. *Taksi ve özel oto dışında ulaşım aracı:* Alana "yürüyerek gidebilme ya da her an taşıt bulabilme" veya "belirli saatlerde taşıt bulabilme"

mümkün olmadığı için, başka bir deyişle taksi veya özel oto dışında bir ulaşım aracı ve “diğer ulaşım kolaylıkları” (teleferik, denizden ulaşılabilir vb.) mevcut olmadığı için ilgili kriterler 0 puanla değerlendirilmiştir. Sonuç olarak ulaşılabilirlik değeri genel bir değerlendirmeye alındığında; $0+5+4+0+0=9$ puan olarak hesaplanmıştır.

3.2.1.4. Rekreatif Kolaylıklara Yönelik Bulgular

Piknik tesisleri: Alanda yılın her ayı kullanıcıların piknik yapabileceği üstü kapalı/açık sabit piknik masaları ve ocak vb. olanaklar bulunmaktadır. Bu olanakların niteliklerinin bakım, temizlik, yeterlilik gibi açılardan değerlendirilmesine göre 4 puan olarak hesaplanmıştır. *Su durumu:* Bazı bölümlerde çeşmeler vardır. İçme ve kullanma su olanakları mevcut ve yeterli olduğu için 3 puan olarak hesaplanmıştır. *Geceleme tesisleri:* Alanda sabit geceleme tesisleri, çadırı ya da çadırsız kamp kurabilme olanakları bulunmadığı için 0 puan olarak hesaplanmıştır. *WC'ler:* WC'lerin mevcudiyetine karşılık nicelik olarak yetersiz olması ve nitelik olarak uygun olmaması nedeniyle 1 puan olarak hesaplanmıştır. *Otopark:* mevcut ve yeterli olduğu için 2 puan; *Satış büfeleri* mevcut olmadığı için 0 puan, *Bekçi ve görevliler:* sürekli bekçi ve güvenlik görevlilerinin olduğu göz önünde bulundurularak 2 puan olarak hesaplanmıştır. *Diğer kolaylıklar* açısından ise plaj, kabin ve duş tesisleri, kiralık sandal olanakları bulunmamasına karşılık oyun parkı ve spor alanları bulunması sebebiyle 1 puan olarak değerlendirilmiştir. Sonuç olarak rekreatif kolaylıklar değeri genel bir değerlendirmeye alındığında; $4+3+0+1+2+0+2+1=13$ puan olarak hesaplanmıştır.

3.2.1.5. Olumsuz Etkenlere Yönelik Bulgular

Akse Çamlığı'nın olumsuz etkenler arasında “*güvenceli olmaması*” ve “*bakımsızlık*” unsurlarını taşıdığı görülmüştür. *Hava kirliliği:* Hava kalitesi indeksine göre, hava kalitesinin 0-50 arasında olması, o ilde hava kalitesinin iyi olduğunu göstermektedir. 19.07.2022 tarihindeki verilere göre Uşak'ta hava kalitesi genel olarak iyi düzeydedir (Hava izleme, 19.07.2022). *Güvenceli olmaması:* Alanda sürekli güvenlik görevlileri ve bekçilerin istihdam edilmesine karşın çamlıkta 2011 yılında iki kız kardeşin boğazları kesilmiş ve yakılarak vahşice öldürülmüş olarak bulunmaları (Pilgür, 2011), çamlığın bir süre cinayet haberleri ile anılan bir yer olup kaderine terk edilmesine neden olmuştur. 2012 yılında belediyenin yaptığı altyapı ve üstyapı çalışmalarının tamamlanmasıyla halk için önemli bir rekreasyon alanı haline getirilmiştir. Halk, özellikle akşam saatlerinde burayı “güvenceli olmaması” sebebiyle çok fazla tercih etmemektedir. Bu nedenle söz konusu unsur, -1 puan olarak hesaplanmıştır. *Su kirliliği:* Çamlıkta yapay bir gölet bulunmakla birlikte mevcut durumda içerisinde su bulunmadığı için kirlilikten söz etmek mümkün değildir. *Bakımsızlık:* Alanda genel olarak bakımsızlık söz konusu olmamakla birlikte özellikle yoğun olarak kullanıldığı zamanlar için temizlik eksikliği ve çöplerin gelişigüzel atılması, yanı sıra WC'lerin kirliliği dikkatleri çekmektedir. Bu nedenle söz konusu unsur, -1 puan olarak hesaplanmıştır. *Gürültü:* Alan tenha ve işlek olmayan bir yerde olmasından dolayı trafik yoğunluğu vb etkenlerden kaynaklanan bir gürültü sorunu bulunmaz. *Diğer Olumsuz Etkenler:* Taş ve çakıl ocakları, inşaat ve fabrika kalıntıları gibi olumsuz etkenler mevcut değildir. Sonuç olarak olumsuz etkenlerin toplam puanı, -2 puan olarak hesaplanmıştır.

Akse Çamlığı'nın mevcut rekreasyon potansiyeli, puanlamalar sonucunda, %58 olarak bulunmuştur. Gülez yöntemine göre yapılan analizler sonucunda elde edilen puanın %46 ile %60 arasında olması alanın rekreasyon potansiyelinin orta olduğu anlamına gelmektedir. Diğer yandan elde edilen bulgular incelendiğinde alanın “ulaşılabilirlik” unsuru nedeniyle rekreasyon potansiyelinin düştüğü görülmektedir. Alana özel oto dışında diğer ulaşım seçeneklerinin artırılmasıyla bu olumsuzluk giderilebilir ve alanın gelecekteki rekreasyon potansiyelinin artması sağlanabilir. Ayrıca “rekreatif kolaylıklar” unsuru açısından WC niteliklerinin artırılması ve satış büfeleri kurulması sağlanabilir; “olumsuz etkenler” açısından çevre temizliği ve güvenliğin etkin hale getirilmesi sağlanabilir. “Peyzaj değeri” açısından ise arazinin orta engebeli olmasının rekreatif faaliyetleri zorlaştırıyor olması nedeniyle alanın bu faaliyetlere daha uygun bir düzliğe kavuşturulması sağlanabilir. Tüm bunlar, yapılı çevre özellikleri olup alanın rekreasyon potansiyelini iyileştirmek için insan eliyle düzeltilebilir. Böylece alanın gelecekteki rekreasyon potansiyeli de 11 puan artarak %69 ile “yüksek” bir potansiyele sahip olduğu söylenebilecektir.

3.2.2. Huzurpark

B tipi mesire yeri niteliğindedir. Uşak ili merkez ilçe Dikilitaş Mahallesi sınırları içindedir. Uşak-İzmir karayolu üzerinde 4. kilometredir. Bu konumu, kent halkının yanı sıra karayolu üzerinde seyahat etmekte olan kişiler tarafından da dinlenme amaçlı tercih edilmesini sağlamaktadır. Belediye tarafından yapılan ilk mesire yeri olması sebebiyle halkın eskiden beri tercih etmekte olduğu bir alandır.

3.2.2.1. Peyzaj Değerine Yönelik Bulgular

Alanın büyüklüğü: Alan büyüklüğü, “10 hektardan büyük” olduğu için 4 puan olarak hesaplanmıştır. *Bitki Örtüsü:* Alanın “ağaçlık, çalılık, çayırılık” olması nedeniyle 8 puan olarak hesaplanmıştır. *Deniz, göl ve akarsular:* Deniz, göl ve akarsu kıyılarına yakınlığı olmadığı için 0 puan olarak hesaplanmıştır. *Yüzeysel durumu:* Alanın yüzeysel durumu “az meyilli, yer yer düzlük” bir yapıya sahip olduğu için puanı 3 puan olarak hesaplanmıştır. *Görsel kalitesi:* Alanda “panoramik görünüm” bulunmamaktadır. Alandaki yeşil unsurların ve yapay göletin meydana getirdiği “güzel görüş ve vistalar” nedeniyle puanı 3 puan olarak hesaplanmıştır. *Diğer özellikler:* Doğal anıt, çağlayan, mağara,

tarihsel ve kültürel değerler, yaban hayvanları bulunmamakla beraber ördek, kaz, kuğu ve tavus kuşlarının mevcut olması sebebiyle 1 puan olarak değerlendirilmiştir. Sonuç olarak peyzaj değeri genel bir değerlendirmeye alındığında; $4+8+0+3+3+1=19$ puan olarak hesaplanmıştır.

3.2.2.2. İklim Değerine Yönelik Bulgular

İklim değerine ilişkin veriler, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Meteoroloji Genel Müdürlüğü Uşak İstasyonu'ndan elde edilmiştir. İklim değerleri hesaplanırken, Gülez (1990) yöntemine göre, rekreasyon faaliyetlerinin yoğunluklu olarak tercih edildiği Haziran, Temmuz ve Ağustos ayları esas alınmaktadır. Buna göre; *Sıcaklık*: Uşak ilinin 1991- 2021 yılları arasındaki aylara göre ortalama sıcaklık değerlerine bakıldığında Haziran ayı sıcaklık ortalaması $19,9^{\circ}\text{C}$, Temmuz ayı sıcaklık ortalaması $23,4^{\circ}\text{C}$ ve Ağustos ayı sıcaklık ortalaması $23,5^{\circ}\text{C}$ 'dir. İlin yaz ayları sıcaklık ortalaması ise; $(19,9 + 23,4 + 23,5)/3=22,2^{\circ}\text{C}$ olarak bulunmuştur. Buna göre sıcaklık değeri 7 puan olarak hesaplanmıştır. *Yağış*: Uşak ilinin 1991-2021 yılları arasında aylara göre aldığı toplam yağış miktarına göre; Haziran ayına ait toplam yağış miktarı 27,2 mm, Temmuz ayına ait toplam yağış miktarı 16,5 mm ve Ağustos ayına ait toplam yağış miktarı 12,6 mm'dir. İlin yaz ayları toplam yağış miktarı ise $27,2 + 16,5 + 12,6=56,3$ mm olarak bulunmuştur. Gülez (1990) yönteminde bu unsurda yağışın rekreatif faaliyetleri olumsuz yönde etkilediği göz önünde bulundurularak ters puanlama yapılmaktadır. Buna göre yağış değeri, 8 puan olarak hesaplanmıştır. *Güneşlenme*: Güneşlenme unsuru ile havanın bulutluluk ortalaması kast edilmektedir. Bulutluluk ortalamasının artması, yani havanın bulutlu olması, güneşlenme süresini azalttığı için –ve bu da rekreatif faaliyetleri olumsuz etkilediği için- ters puanlamaya tabi tutulmaktadır. Uşak ilinin yaz ayları bulutluluk ortalamaları Haziran ayında 3,3 gün, Temmuz ayında 0,6 gün, Ağustos ayında 0,9 gündür. Dolayısıyla yaz ayları bulutluluk ortalaması $(3,3 + 0,6 + 0,9)/3=1,6$ gündür. Bu değer, yaz ayları boyunca Uşak ilinde gökyüzünün %10-20'sinin bulutlu olduğuna işaret etmektedir. Bu doğrultuda güneşlenme değeri, 5 puan olarak hesaplanmıştır. *Rüzgarlılık*: Uşak ilinin yaz ayları ortalama rüzgar şiddetine ilişkin verilere bakıldığında rüzgar hızı ortalaması Haziran ayında 3,3 m/sn, Temmuz ayında 3,6 m/sn, Ağustos ayında 3,5 m/sn olup yaz ayları rüzgar hızı ortalaması $(3,3 + 3,6 + 3,5)/3= 3,4$ m/sn olarak hesaplanmıştır. Bu değer, Uşak ilinde rüzgar hızının yüksek olduğu ve dolayısıyla rekreasyon potansiyelini azalttığı anlamına geldiği için Gülez (1990) yöntemine göre bu unsur, 1 puan olarak değerlendirilmiştir. Sonuç olarak iklim değeri genel bir değerlendirmeye alındığında; $7+8+5+1=21$ puan olarak hesaplanmıştır.

3.2.2.3. Ulaşılabilirlik Değerine Yönelik Bulgular

Bulunduğu bölgenin turistik önemi: Şehirler arası ulaşım için önemli bir karayolu olan Uşak-İzmir karayolu üzerinde yer aldığı için 3 puan olarak hesaplanmıştır. *Bulunduğu bölgede en az 100.000 nüfuslu bir kentin olması*: 2021 yılı TÜİK Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçlarına göre, Uşak şehir nüfusu 284.187'tür. Bu nedenle alanın yakınında 100.000'in üzerinde nüfusa sahip bir kent bulunmaktadır. Uzaklığın da 20 km'den az olması sebebiyle 5 puan olarak hesaplanmıştır. *Yakınındaki en az 5.000 nüfuslu kentten ulaşım süresi*: Uşak ili merkez ilçesinin sınırları içerisinde bulunmaktadır. Alana bu ilçeden ulaşım, "yürüyerek 1 saate kadar ya da taşıtla 0-30 dakika" olduğu için 4 puan olarak hesaplanmıştır. *Taksi ve özel oto dışında ulaşım aracı*: Alana "yürüyerek gidebilme ya da her an taşıt bulabilme" mümkün olduğu için 4 puan olarak hesaplanmıştır. *Ulaşımında diğer kolaylıklar*: Teleferik olması, denizden ulaşılabilme vb. kolaylıklar olmadığı için 0 puan olarak değerlendirilmiştir. Sonuç olarak ulaşılabilirlik değeri genel bir değerlendirmeye alındığında; $3+5+4+4+0=16$ puan olarak hesaplanmıştır.

3.2.2.4. Rekreatif Kolaylıklara Yönelik Bulgular

Piknik tesisleri: Alanda sabit piknik masaları ve ocak vb. olanaklar bulunmaktadır. Bu olanakların niteliklerinin bakım, temizlik, yeterlilik gibi açılardan değerlendirilmesine göre 3 puan olarak hesaplanmıştır. *Su durumu*: İçme ve kullanma su olanakları mevcut olmakla birlikte yetersiz olarak görülmüş ve 1 puan olarak hesaplanmıştır. *Geceleme tesisleri*: Alanda sabit geceleme tesisleri, çadırılı ya da çadırsız kamp kurabilme olanakları bulunmadığı için 0 puan olarak hesaplanmıştır. *WC'ler*: WC'lerin mevcudiyetine karşılık nicelik olarak yetersiz olması ve nitelik olarak uygun olmaması nedeniyle 1 puan olarak hesaplanmıştır. *Otopark*: niteliklerine göre 2 puan; *Satış büfeleri* ise niteliklerine göre 2 puan olarak hesaplanmıştır. *Bekçi ve görevliler*: Alanda bekçi ve güvenlik görevlilerinin yalnızca hafta sonlarında bulundurulması sebebiyle söz konusu unsur 1 puan olarak hesaplanmıştır. *Diğer kolaylıklar* açısından ise plaj, kabin ve duş tesisleri, kiralık sandal olanakları bulunmamakta; ancak yetersiz olmakla birlikte çocuklar için bir oyun parkı ve yetişkinler için de spor alanları bulunması sebebiyle 1 puan olarak değerlendirilmiştir. Sonuç olarak rekreatif kolaylıklar değeri genel bir değerlendirmeye alındığında; $3+1+0+1+2+2+1+1=11$ puan olarak hesaplanmıştır.

3.2.2.5. Olumsuz Etkenlere Yönelik Bulgular

Huzurpark'ın olumsuz etkenler arasında "güvenceli olmaması" ve "bakımsızlık" unsurlarını taşıdığı söylenebilir. *Hava kirliliği*: Hava kalitesi indeksine göre, hava kalitesinin 0-50 arasında olması, o ilde hava kalitesinin iyi olduğunu

göstermektedir. 19.07.2022 tarihindeki verilere göre Uşak'ta hava kalitesi genel olarak iyi düzeydedir (Hava izleme, 19.07.2022). *Güvenceli olmaması*: Alanda sürekli güvenlik görevlileri ve bekçilerin eksikliği, halkın özellikle akşam saatlerinde burayı “güvenceli olmaması” sebebiyle çok fazla tercih etmemelerine neden olmaktadır. Bu nedenle söz konusu unsur, -1 puan olarak hesaplanmıştır. *Su kirliliği*: Yapay gölette önceki yıllarda su kirliliğine sahip olmakla birlikte mevcut durumda bu sorun giderilmiş görünmektedir ve su kaynağı temiz durumdadır. *Bakımsızlık*: Alanda genel olarak yeterli bakımın yapılmıyor olduğu tespit edilmiştir. Temel ihtiyaçları karşılamaya yönelik piknik üniteleri, WC'ler, çöp kutuları gibi olanakların bakımsızlığı ve özellikle yoğun olarak kullanıldığı zamanlar için temizlik eksikliği dikkatleri çekmektedir. Bu nedenle söz konusu unsur, -1 puan olarak hesaplanmıştır. *Gürültü*: Alanda işlek bir karayolu üzerinde yer alması nedeniyle trafik yoğunluğu ve kalabalık olmasına karşın gürültü sorunu bulunmamaktadır. *Diğer Olumsuz Etkenler*: Taş ve çakıl ocakları, inşaat ve fabrika kalıntıları gibi olumsuz etkenler mevcut değildir. Sonuç olarak olumsuz etkenlerin toplam puanı, -2 puan olarak hesaplanmıştır.

Huzurpark'ın mevcut rekreasyon potansiyeli, puanlamalar sonucunda, %65 olarak bulunmuştur. Gülez yöntemine göre yapılan analizler sonucunda elde edilen puanın %61 ile %75 arasında olması alanın rekreasyon potansiyelinin yüksek olduğu anlamına gelmektedir. Diğer yandan alanın rekreasyon potansiyelini düşüren ve insan eliyle düzeltilebilir olan unsurlar şunlardır; “rekreatif kolaylıklar” unsuru açısından piknik tesislerinin ihtiyaca göre revize edilmesi, içme ve kullanma su olanaklarının artırılması, WC niteliklerinin artırılması ve bekçi ve güvenlik görevlilerinin alanı sürekli denetlemesi sağlanabilir; “olumsuz etkenler” açısından çevre temizliği ve güvenliğin etkin hale getirilmesi sağlanabilir. Böylece alanın gelecekteki rekreasyon potansiyeli de 6 puan artmış olacaktır.

3.2.3. Huzurpark

B tipi mesire yeri niteliğindedir. Uşak ili merkez ilçe Kemalöz Mahallesi sınırları içindedir. Şehir merkezine uzaklığı 4 kilometre olup hemen yanında bulunan lunapark nedeniyle özellikle çocuklu aileler tarafından tercih edilmektedir. Son yıllarda etrafında yerleşimin yoğunlaşmakta olduğu ve çevresindeki yeni konut projelerinde konutların Korupark'a yakın olmasının bir cazibe unsuru olarak sunulduğu dikkatleri çekmektedir.

3.2.3.1. Peyzaj Değerine Yönelik Bulgular

Alanın büyüklüğü: Alan büyüklüğü, “10 hektardan büyük” olduğu için 4 puan olarak hesaplanmıştır. *Bitki Örtüsü*: Alanın “ağaçlık, çalılık, çayırılık” olması nedeniyle 8 puan olarak hesaplanmıştır. *Deniz, göl ve akarsular*: Deniz, göl ve akarsu kıyılarına yakınlığı olmadığı için 0 puan olarak hesaplanmıştır. *Yüzeysel durumu*: Alanın yüzeysel durumu “az meyilli, yer yer düzlük” bir yapıya sahip olduğu için puanı 3 puan olarak hesaplanmıştır. *Görsel kalitesi*: Alanda “panoramik görünüm” veya “güzel görüş ve vistalar” bulunmamaktadır. Alanın hemen yanındaki yüksek binalar, manzarayı ciddi biçimde etkilemektedir. Yalnızca alandaki meşe palamutları gibi yeşil unsurların varlığı nedeniyle “alanın genel görsel estetik değeri” 1 puan olarak hesaplanmıştır. *Diğer özellikler*: Doğal anıt, çağlayan, mağara, tarihsel ve kültürel değerler, yaban hayvanları, kuşlar vb bulunmaması sebebiyle 0 puan olarak değerlendirilmiştir. Sonuç olarak peyzaj değeri genel bir değerlendirmeye alındığında; 4+8+0+3+1+0=16 puan olarak hesaplanmıştır.

3.2.3.2. İklim Değerine Yönelik Bulgular

İklim değerine ilişkin veriler, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Meteoroloji Genel Müdürlüğü Uşak İstasyonu'ndan elde edilmiştir. İklim değerleri hesaplanırken, Gülez (1990) yöntemine göre, rekreasyon faaliyetlerinin yoğunluklu olarak tercih edildiği Haziran, Temmuz ve Ağustos ayları esas alınmaktadır. Buna göre; *Sıcaklık*: Uşak ilinin 1991- 2021 yılları arasındaki aylara göre ortalama sıcaklık değerlerine bakıldığında Haziran ayı sıcaklık ortalaması 19,9°C, Temmuz ayı sıcaklık ortalaması 23,4°C ve Ağustos ayı sıcaklık ortalaması 23,5°C'dir. İlin yaz ayları sıcaklık ortalaması ise; $(19,9 + 23,4 + 23,5)/3=22,2^{\circ}\text{C}$ olarak bulunmuştur. Buna göre sıcaklık değeri 7 puan olarak hesaplanmıştır. *Yağış*: Uşak ilinin 1991-2021 yılları arasında aylara göre aldığı toplam yağış miktarına göre; Haziran ayına ait toplam yağış miktarı 27,2 mm, Temmuz ayına ait toplam yağış miktarı 16,5 mm ve Ağustos ayına ait toplam yağış miktarı 12,6 mm'dir. İlin yaz ayları toplam yağış miktarı ise $27,2 + 16,5 + 12,6=56,3$ mm olarak bulunmuştur. Gülez (1990) yönteminde bu unsurda yağışın rekreatif faaliyetleri olumsuz yönde etkilediği göz önünde bulundurularak ters puanlama yapılmaktadır. Buna göre yağış değeri, 8 puan olarak hesaplanmıştır. *Güneşlenme*: Güneşlenme unsuru ile havanın bulutluluk ortalaması kast edilmektedir. Bulutluluk ortalamasının artması, yani havanın bulutlu olması, güneşlenme süresini azalttığı için –ve bu da rekreatif faaliyetleri olumsuz etkilediği için- ters puanlamaya tabi tutulmaktadır. Uşak ilinin yaz ayları bulutluluk ortalamaları Haziran ayında 3,3 gün, Temmuz ayında 0,6 gün, Ağustos ayında 0,9 gündür. Dolayısıyla yaz ayları bulutluluk ortalaması $(3,3 + 0,6 + 0,9)/3=1,6$ gündür. Bu değer, yaz ayları boyunca Uşak ilinde gökyüzünün %10-20'sinin bulutlu olduğuna işaret etmektedir. Bu doğrultuda güneşlenme değeri, 5 puan olarak hesaplanmıştır. *Rüzgarlılık*: Uşak ilinin yaz ayları ortalama rüzgar şiddetine ilişkin verilere bakıldığında rüzgar hızı ortalaması Haziran ayında 3,3 m/sn, Temmuz ayında 3,6 m/sn, Ağustos ayında 3,5 m/sn olup yaz ayları rüzgar hızı ortalaması $(3,3 + 3,6 + 3,5)/3=3,4$ m/sn olarak hesaplanmıştır. Bu değer, Uşak ilinde rüzgar hızının yüksek olduğu ve dolayısıyla rekreasyon potansiyelini azalttığı anlamına geldiği için Gülez (1990)

yöntemine göre bu unsur, 1 puan olarak değerlendirilmiştir. Sonuç olarak iklim değeri genel bir değerlendirmeye alındığında; $7+8+5+1=21$ puan olarak hesaplanmıştır.

3.2.3.3. Ulaşılabilirlik Değerine Yönelik Bulgular

Bulunduğu bölgenin turistik önemi: “Akdeniz, Ege, Marmara kıyı bandı”nda, “Karadeniz kıyı bandı”nda, “önemli karayolu güzergahları” üzerinde veya “turizmde öncelikli yöreler” içinde yer almadığı için 0 puan olarak hesaplanmıştır. *Bulunduğu bölgede en az 100.000 nüfuslu bir kentin olması:* 2021 yılı TÜİK Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçlarına göre, Uşak şehir nüfusu 284.187’tür. Bu nedenle alanın yakınında 100.000’in üzerinde nüfusa sahip bir kent bulunmaktadır. Uzaklığın da 20 km’den az olması sebebiyle 5 puan olarak hesaplanmıştır. *Yakınındaki en az 5.000 nüfuslu kentten ulaşım süresi:* Uşak ili merkez ilçesinin sınırları içerisinde bulunmaktadır. Alana bu ilçeden ulaşım, “yürüyerek 1 saate kadar ya da taşıtla 0-30 dakika” olduğu için 4 puan olarak hesaplanmıştır. *Taksi ve özel oto dışında ulaşım aracı:* Alana “yürüyerek gidebilme ya da her an taşıt bulabilme” mümkün olduğu için 4 puan olarak hesaplanmıştır. *Ulaşımında diğer kolaylıklar:* Teleferik olması, denizden ulaşabilme vb. kolaylıklar olmadığı için 0 puan olarak değerlendirilmiştir. Sonuç olarak ulaşılabilirlik değeri genel bir değerlendirmeye alındığında; $0+5+4+4+0=13$ puan olarak hesaplanmıştır.

3.2.3.4. Rekreatif Kolaylıklara Yönelik Bulgular

Piknik tesisleri: Alanda sabit piknik masaları ve ocak vb. olanaklar bulunmaktadır. Bu olanakların niteliklerinin bakım, temizlik, yeterlilik gibi açılardan değerlendirilmesine göre 3 puan olarak hesaplanmıştır. *Su durumu:* Bazı bölümlerde çeşmeler vardır. Çeşmelerin mevcudiyeti ve sayıca yeterli olması sebebiyle 2 puan olarak hesaplanmıştır. *Geceleme tesisleri:* Alanda sabit geceleme tesisleri, çadırılı ya da çadırsız kamp kurabilme olanakları bulunmadığı için 0 puan olarak hesaplanmıştır. *WC’ler:* WC’lerin mevcudiyetine karşılık nicelik olarak yetersiz olması ve nitelik olarak uygun olmaması nedeniyle 1 puan olarak hesaplanmıştır. *Otopark:* Parkın çok küçük ve yetersiz bir otoparkı vardır. Halkın otopark ihtiyacına bulduğu çözüm, çevresindeki boş alanları ya da apartmanların otoparklarını kullanma şeklinde olup otopark sorunu devam etmektedir. Bu nedenle söz konusu unsur, 1 puan olarak hesaplanmıştır. *Satış büfesi bulunmamaktadır.* Alanda bu tür büfelerin ya da günübirlik tesisin olmayışının nedeni, talebin az olması ile açıklanabilir. Çünkü halk çoğunlukla ihtiyaç duyacağı malzemeleri giderken beraberinde götürmekte ya da parkın çevresindeki marketlerden temin etmektedir. Bu nedenle söz konusu unsur, 0 puan olarak hesaplanmıştır. *Bekçi ve görevliler:* Alanda bekçi ve güvenlik görevlilerine yalnızca hafta sonlarında bulundurulması sebebiyle söz konusu unsur 1 puan olarak hesaplanmıştır. *Diğer kolaylıklar* açısından ise plaj, kabin ve duş tesisleri, kiralık sandal olanakları bulunmamakta; ancak yetişkinler için spor alanları ve çocuklar için de oyun parkı ve lunapark bulunması sebebiyle 1 puan olarak değerlendirilmiştir. Sonuç olarak rekreatif kolaylıklar değeri genel bir değerlendirmeye alındığında; $3+2+0+1+1+0+1+1=9$ puan olarak hesaplanmıştır.

3.2.3.5. Olumsuz Etkenlere Yönelik Bulgular

Korupark’ın olumsuz etkenler arasında “bakımsızlık”, “güvencesizlik” ve “gürültü” unsurlarını taşıdığı söylenebilir. *Hava kirliliği:* Hava kalitesi indeksine göre, hava kalitesinin 0-50 arasında olması, o ilde hava kalitesinin iyi olduğunu göstermektedir. 19.07.2022 tarihindeki verilere göre Uşak’ta hava kalitesi genel olarak iyi düzeydedir (Hava izleme, 19.07.2022). *Güvenceli olmaması:* Parkta sürekli olarak bekçi ve güvenlik görevlisi bulunmaması sebebiyle söz konusu unsur, -1 puan olarak hesaplanmıştır. *Su kirliliği:* Alanda su ile ilgili bir unsur olarak küçük bir havuz bulunmakla birlikte içerisinde su yoktur. Bu nedenle kirlilikten söz etmek mümkün değildir. *Bakımsızlık:* Alanda genel olarak yeterli bakımın yapılmıyor olduğu tespit edilmiştir. Alanda aydınlatmayı sağlayan ampullerin kırık olması, çöp kutularının kırık olması, masaların kirliliği, tuvaletlerin bakımsızlığı, havuzun atıl durumda kalmış olması, özellikle yoğun olarak kullanıldığı zamanlar için temizlik eksikliği gibi nedenlerle söz konusu unsur, -1 puan olarak hesaplanmıştır. *Gürültü:* Alanda trafik yoğunluğu olmamakla birlikte lunaparkın varlığı, çocuklu aileler için cazip olmasına karşın çocuksuz aileler için yüksek gürültü kaynağı olarak görülmektedir. Bu nedenle söz konusu unsur, -1 puan olarak hesaplanmıştır. *Diğer Olumsuz Etkenler:* Taş ve çakıl ocakları, inşaat ve fabrika kalıntıları gibi olumsuz etkenler mevcut değildir. Sonuç olarak olumsuz etkenlerin toplam puanı, -3 puan olarak hesaplanmıştır.

Korupark’ın mevcut rekreasyon potansiyeli, puanlamalar sonucunda, %56 olarak bulunmuştur. Gülez yöntemine göre yapılan analizler sonucunda elde edilen puanın %46 ile %60 arasında olması alanın rekreasyon potansiyelinin orta olduğu anlamına gelmektedir. Diğer yandan alanın rekreasyon potansiyelini düşüren ve insan eliyle düzeltilebilir olan unsurlar şunlardır; “rekreatif kolaylıklar” unsuru açısından piknik tesislerinin ihtiyaca göre revize edilmesi, WC niteliklerinin artırılması, otopark sorununun çözülmesi, satış büfesi kurulması ve sürekli bekçi ve güvenlik görevlisi istihdam edilerek alanı sürekli denetlemeleri sağlanabilir; “olumsuz etkenler” açısından genel olarak bakımın artırılması, güvenliğin etkin hale getirilmesi ve alan için yüksek bir gürültü kaynağı olan lunaparkın kentin başka bir yerine taşınması sağlanabilir. “Peyzaj değeri” açısından ise manzarayı ciddi biçimde etkileyen alanın hemen yanındaki apartmanların ve yerleşimin bu bölgede yoğunlaşması mümkün olduğunca engellenerek alanın

görsel estetik değeri iyileştirilebilir. Böylece alanın gelecekteki rekreasyon potansiyeli de 10 puan artarak %66 ile “yüksek” bir potansiyele sahip olduğu söylenebilecektir.

TARTIŞMA SONUÇ VE ÖNERİLER

Güleç yöntemine göre Uşak kent merkezindeki bazı rekreasyon alanlarının mevcut rekreasyon potansiyelinin saptanması ile ilgili bu çalışmada incelenen rekreasyon alanlarının mevcut potansiyelleri Akse Çamlığı (%58), Huzurpark (%65), Korupark (%56) ile sırasıyla “orta”, “yüksek” ve “orta” olarak bulgulanmıştır. İncelenen alanlar içinde Huzurpark’ın en yüksek; Korupark’ın ise en düşük rekreasyon potansiyeline sahip olduğu tespit edilmiştir. İncelenen rekreasyon alanlarının hepsinin, 10 hektardan büyük olmaları sebebiyle büyüklük olarak yeterli oldukları söylenebilir. Ayrıca Uşak’ta rekreasyon faaliyetlerinin yoğunluklu olarak tercih edildiği yaz aylarında iklim değerleri bu faaliyetleri engellemeyecek bir ortalama göstermektedir. Söz konusu alanlara rahat ve kolay ulaşım, olumlu özellikler olarak değerlendirilebilir.

Literatür çalışması sonucunda örneğin, Güleç yöntemine göre Isparta ilindeki bazı rekreasyon alanlarının mevcut potansiyellerini araştırdığı çalışmasında Akten (2003) incelenen rekreasyon alanlarından Ayazma (%72), Gölcük (%71), Pınargözü (%70) ve Çamyol’un (%63) mevcut rekreasyonel potansiyellerinin “yüksek”, Tota-Soğuksu (%56), Başpınar (%53) ve Düzkrı’ın (%52) mevcut rekreasyonel potansiyellerinin “orta”, Çetince (%39) ve Suçuktı (%33)’nın mevcut rekreasyonel potansiyellerinin ise “düşük” olduğunu bulgulanmıştır. Altunöz, Tırıl ve Arslan’ın (2014) Sinop Hamsilos Tabiat Parkı’nın rekreasyon potansiyelini Güleç yöntemini kullanarak değerlendirdiği çalışmasında Hamsilos Tabiat Parkı’nın rekreasyon potansiyeli (%68) ile “yüksek” olduğu bulgulanmıştır. Istanca (Yıldız) Ormanları’nın rekreasyon potansiyelinin Güleç yöntemi temelinde belirlendiği çalışmasında Eröz ve Aslan (2017) alanın rekreatif potansiyel değerinin %77 ile “çok yüksek” olduğunu bulgulanmıştır. Samsun şehri kıyı şeridinin rekreasyon potansiyelinin Güleç yöntemi ile değerlendirildiği çalışmasında Gül ve Yılmaz (2019), alanın %78 rekreasyon potansiyeli puanı ile “çok yüksek” bir potansiyele sahip olduğu bulgulanmıştır. Altınpınar (Limni) Gölü ve yakın çevresinin rekreasyon potansiyeli tespit edilirken Güleç yönteminden faydalandıkları çalışmasında Tozkoparan, Atayeter ve Yayla (2020), alanın rekreasyon potansiyelinin %51 ile “orta” düzeyde olduğunu bulgulanmıştır. Kafkasör Kent Ormanı alanının mevcut potansiyelinin Güleç yöntemi ile belirlendiği çalışmasında Yılmaz, Karaşah ve Yüksel (2009), alanın rekreasyon potansiyel bakımından %66.9 ile yüksek potansiyele sahip olduğunu tespit etmiştir. Adı geçen çalışmalar içerisinde genel olarak rekreasyon potansiyelinin yüksek olarak tespit edilmesini sağlayan etmenlerin peyzaj özellikleri ve rekreatif kolaylıklar olduğu görülmektedir. Ayrıca düşük ve orta rekreasyon potansiyeline sahip olduğu tespit edilen alanlarda insan eliyle yapılabilecek (ulaşımın iyileştirilmesi, rekreatif kolaylıkların iyileştirilmesi, olumsuz etkenlerin azaltılması –hava, su, gürültü kirliliği vb.- gibi) iyileştirmeler ile rekreasyon potansiyellerinde ciddi bir artış sağlanabileceği de belirtilmiştir.

Çalışmada elde edilen sonuçların, literatürde Güleç yöntemi kullanılarak rekreasyon alanlarının potansiyelinin değerlendirildiği diğer araştırmalar ile karşılaştırılarak sunulması faydalı olacaktır:

- Akten’in (2003: 127) çalışmasında kent insanların rekreasyon alanlarını tercih ederken en çok doğal güzellik ve yakınlığı dikkate aldıkları bulgulanmıştır. Nitekim Güleç (1990) yöntemini oluşturan formülde de en fazla ağırlığa sahip olan unsurlar, peyzaj değeri ve ulaşılabilirliktir. Söz konusu bu iki unsurun, bir alanın rekreasyon potansiyelini etkileyen en önemli unsurlar olduğu tespiti, bu çalışma sonuçları ile de doğrulanmıştır. Çünkü incelenen alanlar içinde yalnızca Huzurpark’ın yüksek rekreasyon potansiyeline sahip olmasını ve diğer alanlardan daha fazla puan almasını sağlayan unsurlar, peyzaj değeri ve ulaşılabilirlik olmuştur.
- Akten’in (2003: 128) çalışmasında araştırılan orman içi dinlenme alanlarında halkın kendilerini güvende hissetmemesi nedeniyle alanları günün geç saatlerinde kullanmadıkları, nispeten güvenli görülen alanları daha fazla tercih ettikleri bulgulanmıştır. Benzer şekilde Uşak kent merkezindeki orman içi dinlenme (mesire) alanlarında en sık karşılaşılan ortak olumsuz etkenler arasında güvencesizlik olduğu bulgulanmıştır. Örneğin halk, daha büyük bir alana ve daha fazla görsel estetiğe sahip olmasına rağmen Akse Çamlığı’nı kendilerini güvende hissetmedikleri için, yani güvenceli olmadığı için, günün erken saatlerinde terk etmek zorunda kalmaktadır. Diğer alanlarda da durum farklı değildir, güvenlik görevlileri yalnızca hafta sonlarında çalışmaktadır. Bu alanlarda güvenlik hizmetlerinin yeterli ve kaliteli hale getirilmesine ve böylece güvencesizlik algısının giderilmesine yönelik alınacak önlemler, alanların daha uzun süreli kullanımını sağlayabilecektir. Çünkü bu alanlar özellikleri gereği tehlikeli ve sıklıkla adli olayların gerçekleştiği yerler olma tehlikesi taşımaktadır.
- Akten (2003: 127-128) çalışmasında rekreatif kolaylıkların iyileştirilmesi ve eksikliklerin giderilmesi ile incelenen alanların rekreasyon potansiyellerinin artacağını belirtmiştir. Konu ile ilgili diğer araştırmalarda da (Eröz ve Aslan, 2017; Yılmaz, Karaşah ve Yüksel, 2009) rekreasyon potansiyellerinin arttırılmasında rekreatif kolaylıkların önemli bir etmen olduğu vurgulanmıştır. Rekreatif kolaylıklar unsuru açısından Uşak kent merkezinde çalışma konusunu oluşturan orman içi dinlenme (mesire) yerleri değerlendirildiğinde, söz konusu alanlardaki rekreasyon faaliyet olanaklarının benzer olup spor, eğlence, yürüyüş, dinlenme, piknik, manzara izleme şeklinde olduğu

görülmektedir. Ayrıca rekreasyon alanları içinde bulunan donatılar da piknik üniteleri, barbekü üniteleri, çeşme, mescid, çocuk oyun parkı, WC, mescid, yürüyüş parkuru, spor aletleri olmak üzere yine farklılık göstermeyen bir yapıdadır. Bu alanlar içerisinde en fazla etkinlik potansiyeline sahip olan Akse Çamlığı'nın da bu durumu yeteri kadar değerlendiremediği, bu alanda da etkinlik sayısının sınırlı olduğu görülmektedir. Bu alanların bireysel/grup olarak her yaş grubundan daha fazla kullanıcının tüm gününü geçirebileceği ve rekreasyonel aktivite amaçlı faydalanabileceği yeterli olanaklar ile donatılması ile alanların rekreasyon ve ziyaretçi potansiyelleri artacaktır. Örneğin, rekreasyon alanlarında tenis kortları, açık/kapalı yüzme havuzları gibi farklı spor tesisleri inşa edilebilir. Ancak tüm bu altyapı/üst yapı çalışmaları yapılırken bu alanların sahip olduğu doğal ve estetik kaynak değerleri nedeniyle tercih edildikleri unutulmamalı, bu değerlere zarar verecek etkinliklerden kaçınılmalıdır.

- Altunöz, Tırıl ve Arslan'ın (2014) çalışmasında Hamsilos Tabiat Parkı'nın sahip olduğu doğal güzelliklerin rekreasyon potansiyelini arttırmasına karşılık rekreatif kolaylıkların eksikliği ve olumsuz etkenlerin rekreasyon potansiyelini azalttığı tespit edilmiştir. Bir alanın mevcut rekreasyon potansiyelinin gelecekte iyileştirilmesi amacıyla dikkat edilmesi gereken önemli bir unsur, olumsuz etkenlerdir. Birçok çalışmada incelenen alanın rekreasyon potansiyelinin olumsuz etkenler yüzünden düştüğü gözlenmiştir (Gül ve Yılmaz, 2019; Tozkoparan, Atayeter ve Yayla, 2020). Bu çalışmada incelenen orman içi dinlenme (mesire) alanlarında da sıklıkla bakımsızlık ve kirlilik dikkat çekmekte olup, çoğunlukla çevre kirliliği, ışıklılandırma yetersizliği, göze hoş gelmesi gereken hidrografik öğelerin atıl olması, çöp kovalarının kırık olması nedeniyle çöplerin etrafa gelişigüzel atılması, tuvaletlerin temiz olmaması, mangal yapılmasının bazı kullanıcılara verdiği rahatsızlıklar -örneğin, masaların yağlı ve pis olması- şikayetleri ekseninde özetlenebilir. Ancak çevre kirliliği/temizliği sorununun büyük ölçüde kullanım derecesine bağlı olduğu da unutulmamalıdır.

KAYNAKÇA

- Akten, M. (2003). Isparta ilindeki bazı rekreasyon alanlarının mevcut potansiyellerinin belirlenmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 2, 115-132.
- Ardahan, F., ve Lapa, T. Y. (2011). Açık alan rekreasyonu: Bisiklet kullanıcıları ve yürüyüşçülerin doğa sporu yapma nedenleri ve elde ettikleri faydalar. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(1), 1327-1341.
- Armutcu, F. (2018). *Fiziksel aktivite amaçlı park ve rekreasyon alanlarının kullanımını etkileyen faktörlerin belirlenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Batman Üniversitesi.
- Askan, G., ve Yılmaz, H. (2016). Erzincan kenti açık-yeşil alanlarında kullanılan bitkisel materyalin belirlenmesi. *Erzincan Üniversitesi Erzincan Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 9(1), 57-74. <http://dx.doi.org/10.18185/eufbed.90686>
- Altunöz, Ö., Tırıl, A., ve Arslan, Ö. E. (2014). Hamsilos tabiat parkı'nın rekreasyon potansiyelini belirlemeye yönelik bir araştırma. *Journal of Recreation and Tourism Research*, 1(1), 20-38.
- Bayer, M. Z. (1999). *Çalışma, Tüketim ve Yeni Yoksullar* (Çev.Ümit Öktem). Sarmal Kitabevi.
- Bayraktar, A. (1972). Rekreasyon-turizm ilişkileri ve bu konularla ilgili peyzaj planlamasının önemi. *Peyzaj Mimarlığı Dergisi*, 3(1-2), 45-49.
- Ceylan, S., ve Somuncu, M. (2020). Turizm alanlarındaki ikinci konutların rekreasyon amaçlı kullanımı: Pelitköy (Burhaniye/Balıkesir) örneği. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 18(1), 28-56. <http://dx.doi.org/10.33688/aucbd.665702>
- Doğanay, H., ve Deniz, M. (2015). Ulaşım sistemleri ve Uşak. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 19(32), 1-26. <http://dx.doi.org/10.17295/dcd.71556>
- Erbaş, A. E., ve Salt, A. (2020). "Rekreatif alan" ve "rekreasyon alanı" kavramlarının mekânsal planlar bağlamında değerlendirilmesi. *Journal Of Awareness*, 5(1), 13-26. <http://dx.doi.org/10.26809/joa.5.002>
- Eröz, S. S., ve Aslan, E. (2017). Istranca (Yıldız) ormanlarının rekreasyon potansiyelinin Gülez metodu ile değerlendirilmesi. *Kesit Akademi Dergisi*, 3(9), 83-107.
- Gözen, E. (2020). Açık alan rekreasyon aktivitelerine katılmayı motive eden faktörlere yönelik ölçek geliştirme çalışması. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(3), 2197-2209. <http://dx.doi.org/10.26677/TR1010.2020.475>
- Gül, S., ve Yılmaz, A. (2019). Samsun şehri kıyı şeridinin rekreasyon potansiyelinin Gülez'in açık hava rekreasyon potansiyelinin değerlendirilmesi yöntemi ile belirlenmesi. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 17(2), 318-344. <http://dx.doi.org/10.33688/aucbd.567426>
- Gülez, S. (1990). Ormaniçi rekreasyon potansiyelinin saptanması için geliştirilen bir değerlendirme yöntemi. *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 40(2), 132-147.

Hava izleme. (2022). <https://www.havaizleme.gov.tr/>

Ibrahim, H., ve Cordes, K. A. (2002). *Outdoor Recreation*. Sagamore Pub. Llc.

Işık, D. (2010). *Erciyes Dağı'nın turizm ve rekreasyon bakımından Kayseri kenti için önemi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ege Üniversitesi.

Kalkan, A. (2012). *Açık alan rekreasyonu, doğa sporları yapan bireylerin bu sporları yapma nedenleri: Antalya Örneği* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Akdeniz Üniversitesi.

Kara, F., Demirci, A., ve Kocaman, S. (2008). Şehir coğrafyası açısından bir araştırma: İstanbul'un açık rekreasyon alanlarının değerlendirilmesi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 18, 76-95.

Karaküçük, S. (2008). *Rekreasyon (Boş Zamanları Değerlendirme)* (6. Baskı.). Gazi Kitabevi.

Koçyiğit, M., ve Yıldız, M. (2014). Yerel yönetimlerde rekreasyon uygulamaları: Konya örneği. *International Journal of Science Culture and Sport*, 2(2), 211-223. <http://dx.doi.org/10.14486/IJSCS193>

Köktaş, Ş. K. (2004). *Rekreasyon Serbest Zamanı Değerlendirme*. Nobel Yayın Dağıtım Ltd. Şti.

Küçük, Ş. (1995). *Çorlu'daki rekreasyon alanlarının değerlendirilmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Teknik Üniversitesi.

Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2022, t.y). *Mesire Yerleri*. <https://usak.ktb.gov.tr/TR-75315/mesire-yerleri.html>

Mesire Yerleri Yönetmeliği (2013), R.G.: 05.03.2013

Milli Parklar Yönetmeliği (1986), R.G.: 12.12.1986

Mull R. F., Bayless K. G., Ross C. M., ve Jamieson L. M. (1997). *Recreational Sport Management* (3rd ed.). Human Kinetics.

Oktaç, D. (2010). *Gazimağusa'da kentsel yaşam kalitesi*. EMU Press.

Özkan, D. G. (2017). Kentsel rekreasyon alanı olarak alışveriş caddelerinin incelenmesi: Trabzon örneği. *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 2(2), 444-453. <http://dx.doi.org/10.21733/ibad.365102>

Pilgır, A. (2011, 29 Ağustos). Uşak'ta vahşi cinayet. *Yeni Asır*. <https://www.yeniasir.com.tr/gundem/2011/08/29/usakta-vahsi-cinayet>

Tozkoparan, U., Atayeter, Y., ve Yayla, O. (2020). Altınpınar (Limni) gölü ve yakın çevresinin rekreasyon potansiyelinin belirlenmesine yönelik bir yöntem uygulaması. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 25(44), 61-84. <http://dx.doi.org/10.17295/ataunidcd.746754>

Uşak Belediyesi. (2019). *2020-2024 Stratejik Planı*. <https://www.usak.bel.tr/dosya/files/stratejikplan/2020-2024stratejikplan.pdf>

Yılmaz, H., Karasah, B. ve Yüksel, E. E. (2009). Gülez yöntemine göre Kafkasör kent ormanının rekreasyonel potansiyelinin değerlendirilmesi. *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 1(1), 53-61.

Etik Onay

Bu çalışma, katılımcılardan birebir veri toplamayı gerektiren araştırma kapsamına girmediği ve veriler ikincil veri olarak elde edildiği için etik kurul onayı gerektirmeyen çalışmalar arasında yer almaktadır.

Araştırmacıların Katkı Oranı

Yazarlar çalışmaya eşit katkıda bulunmuştur.

Çıkar Çatışması

Bu çalışmada potansiyel bir çıkar çatışması yoktur.